

Motion till riksdagen 2020/21:3132

av **Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)**

Stärk seniorers livskvalitet, frihet och valfrihet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell hälsofrämjande strategi där seniorers livsvillkor särskilt tas upp och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utarbeta riktlinjer för ett rehabiliterande arbetssätt inom äldreomsorg och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ofrivillig ensamhet i syfte att göra en genomlysning av kommunernas frivilliginsatser och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om riktlinjer för screeningverksamhet för att upptäcka ofrivillig ensamhet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av den idéburna sektorns roll för att minska den ofrivilliga ensamheten och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om IOP, idéburet offentligt partnerskap, i syfte att sprida kunskap till kommuner och regioner avseende användning av IOP och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera Fysisk aktivitet på recept som hälsofrämjande åtgärd och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningar för förebyggande social aktivitet på recept och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fallprevention och nollvision för dödsfall som sker till följd av fallskador och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Betaprojektet i syfte att utarbeta ett material som kan spridas i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återuppta Seniorguiden för att en årlig utvärdering ska genomföras och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja kunskapsnivån avseende seniorers nutrition och hela måltidssituation och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nollvision för undernäring hos äldre och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om läkemedelsgenomgångar i syfte att skärpa kraven för registrering och öka kontrollen och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om äldrevaccin i syfte att årligen mäta vaccinationstäckningsgraden hos samtliga riskgrupper och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om äldrevaccin i syfte att utreda ett särskilt vaccinationsprogram för äldre och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vi moderater önskar att samhället såg på de tio sista åren av en människas liv precis så som vi ser på de tio första åren i en människas liv – med förväntan, förhoppningar, framtidstro, respekt och omtanke. Med en grundmurad tro på individen och att allt är möjligt.

Medellivslängden i Sverige ökar med 3,5 timmar varje dygn. Visst är det helt otroligt! Aldrig tidigare har medellivslängden i Sverige varit så hög som nu. 80,7 år för män och 84,1 år för kvinnor. Sedan år 1920 har medellivslängden för båda könen ökat med smått otroliga 23 år.

Det är fantastiskt att vi lever allt längre och dessutom i många fall adderar fler friska och aktiva år till våra liv. Därför är det verkligen dags att vi ser på årsrika personer med nya ögon. Vi måste bättre ta tillvara på all den kunskap och erfarenhet som seniorer besitter. För seniorer är en kraft att räkna med – var så säker!

Forskning visar att såväl lärande som utveckling och kreativitet är möjligt långt upp i åren. Med nya höft- och knäleder, starroperationer och hörapparater ges nya möjligheter till aktivt och friskt liv. Vi vill stärka seniorers rätt till ett gott liv, med god livskvalitet, frihet och valfrihet.

När krafterna tryter ska äldreomsorgen finnas där och ska ta sikte på att öka de äldres egenmakt och frihet att själv välja – hur man vill leva, var man vill bo och vem som ska utföra den omsorg som behövs.

Moderaternas värderingar och principiella utgångspunkter

Varje enskild människa är den viktigaste utgångspunkten och perspektivet för Moderaternas politik och vårt samhällsengagemang. Våra värderingar formas av vår syn på människan. Vi ser hela människan och lyssnar på varje individs önskemål. Vi moderater tar utgångspunkt i människan och inte i systemen.

Alla seniorer har lika rätt till vård efter behov och en likvärdig vård av hög kvalitet. Det handlar om människors liv och hälsa. Fokus på hög kvalitet och kontinuitet skapar förutsättningar för att alla såväl patienter som anhöriga ska kunna känna sig trygga. Detta gäller inte minst de mest sköra äldre och alla med kroniska sjukdomar.

Alla människor ska ha rätt till frihet i sin vardag och valfrihet. Man ska kunna välja sin äldreomsorg och äldrevård utifrån egna behov och förutsättningar, oavsett var i landet man bor. Detta i sin tur förutsätter mångfald och alternativ. Frihet att välja mellan olika alternativ skapar också olika möjligheter för vårdens och omsorgens medarbetare att utvecklas, ta olika karriärvägar och kunna vidareutveckla kompetens och specialisera sig.

När orken kanske tryter och man känner behov av mer stöd i vardagen, då ska man kunna känna tillit till att den äldreomsorg och äldrevård som erbjuds är av hög kvalitet. Det ska också vara tydligt att man som åsrikt fortsatt kan ha ett stort inflytande över sin egen vardag även om man är i behov av äldrevård och äldreomsorg. Moderaternas tankar om hur äldreomsorgen ska fungera och hur de mest sköra och sjuka äldre ska tas om hand samt bibehålla sin självständighet utvecklas i motionen *Ett samlat omhändertagande av de mest sjuka och sköra*.

Vår strävan är att motarbeta den ensamhet som inte är självvald. Som senior ska man kunna känna sig trygg, få uppleva gemenskap och delaktighet i samhället, men framförallt ska alla fortsatt kunna vara självständiga individer som har goda möjligheter att göra egna medvetna val utifrån egna intressen, önskemål och behov. Alla ska, så långt det är möjligt, ha rätt till livskvalitet hela livet.

För ett samhälle som vill ta tillvara på alla medborgares bidrag till samhället måste alla former av ålderism bekämpas. Ålderism är ett bredare begrepp än åldersdiskriminering. Åldersdiskriminering är den legala definitionen av vad man är förbjuden att göra enligt lag. Medan ålderism är bredare och innefattar alla fördomar och stereotypa föreställningar som utgår från en människas ålder. Det kan handla om både yngre och äldre men just här pekar vi på problematiken gällande ålderism mot äldre. Både åldersdiskriminering och ålderism är ett hot mot möjligheten att tillvarata åsrika som resurs. Ålderism är att behandla alla personer som har uppnått en viss ålder som ett kollektiv och inte som individer.

WHO (Världshälsoorganisationen) driver sedan fyra år tillbaka en kampanj mot ålderism och pekar ut höginkomstländerna som de som har lägst respekt för åsrika personer. Sverige ligger inte bra till här. Att WHO engagerar sig i frågan beror på att människor som utsätts för åldersdiskriminering riskerar sämre hälsa.

Ett förändrat synsätt och nya utgångspunkter

Det behövs i grunden ett helt nytt sätt att se på åsrika personer som utgår från individen och inte från kollektivet. Det behövs också ett förändrat synsätt inom omsorgen för att den ska passa dagens seniorer.

För det första behöver synen på seniorer förändras i grunden. Vi måste gå från allt som tangerar till att vi ser seniorer som en belastning eller som en homogen grupp till att se seniorer som en kraft att räkna med. Vi behöver bättre ta tillvara på den kraft, kompetens, erfarenhet och kunskap som seniorer besitter. Både för samhällets och seniorernas bästa.

Alla former av ålderism måste motverkas. Förebyggande insatser måste stärkas för att öka antalet friska och aktiva år. Moderaterna står upp för arbetslinjen och vill också underlätta för den som vill att fortsätta arbeta, i den utsträckning man själv finner lämplig, efter ålderspensionen. Att ha ett arbete ger känslan av mening och känna sig behövd, stimulans åt kropp och själ, social gemenskap, struktur i vardagen och en bättre ekonomi.

För det andra – vi behöver gå från reaktivt till proaktivt arbetssätt inom både hälso- och sjukvården och omsorgen. I korthet innebär det att vi ska arbeta mer förebyggande och denna förändring faller tillbaka på andra målet för äldreomsorgen om ”bibehållet oberoende”. Att vid tredje benbrottet konstatera att Astrid 78 år lider av benskörhet är att arbeta reaktivt. Att däremot använda de metoder som redan idag finns för att upptäcka benskörhet i tid, det är att arbeta proaktivt. Genom en enkel röntgenbild som tas av tänderna vid ett sedvanligt besök hos tandläkare, tandsköterska eller tandhygienist kan man mäta bentätheten och få ut ett värde som berättar om personen i fråga riskerar att lida av benskörhet.

När man väl vet detta kan läkare eller annan vårdpersonal också sätta in åtgärder, exempelvis styrketräning som förebygger benskörhet. Genom hjälp av dietist kan en bra kost ordinerats så att undernäring undviks. Genom sociala aktiviteter förebygger vi ofrivillig ensamhet. En tredjedel av alla demenssjukdomar skulle kunna förebyggas genom att göra små förändringar i hur vi lever. Det proaktiva och förebyggande arbetssättet behöver prioriteras högre.

Moderaterna föreslår att regeringen ger i uppdrag att ta fram en nationell hälsofrämjande strategi där ett avsnitt särskilt tar sikte på seniorer. Vi utvecklar våra tankar om hur det förebyggande arbetet bör se ut generellt i motionen *En nationell hälsofrämjande strategi – ett långsiktigt hälsosammare Sverige*. Nedan finner du de moderata förslagen med de preventiva insatserna som särskilt riktar sig till seniorer.

För det tredje – vi behöver gå från kompenserande till rehabiliterande synsätt inom äldreomsorgen. Låt oss åka söderut i tanken, till vårt grannland Danmark. Arbetssättet inom äldreomsorgen skiljer sig markant åt mellan Sverige och Danmark, trots den geografiska närheten. Kortfattat kan man säga att det som danskarna arbetar med är vardagsrehabilitering. Det är ett sätt att arbeta med rehabiliteringsfokus där personer som har hemtjänst får insatser som tar utgångspunkt i att göra dem så fria och självständiga som det går i sin vardag.

Sättet man arbetar på är att bibehålla och förbättra funktionsförmågan och göra äldre mer självständiga i det dagliga livet. För seniorer som bor på ett särskilt boende ska fokus vara just att stärka kvarvarande resurser, förmågor och möjligheter. I Danmark har man gjort resan från att arbeta kompenserande till att arbeta rehabiliterande. Den

resan behöver vi göra i Sverige. Moderaterna föreslår att regeringen ger i uppdrag att utarbeta riktlinjer för ett rehabiliterande arbetssätt inom äldreomsorgen.

Moderaternas förslag till reformer avseende äldreomsorg och äldreomsorg utvecklas i motionen *Ett samlat omhändertagande av de mest sjuka och sköra*.

Förebyggande och preventiva insatser

Sverige måste börja arbeta mer sammanhållet, samordnat och systematiskt med åtgärder som är hälsofrämjande, förebyggande och långsiktiga. En uttalad målsättning ska vara att bygga ett aktivt hälsosammare Sverige som är långsiktigt hållbart för alla invånare. Att förebygga psykisk ohälsa och ofrivillig ensamhet är viktigt för hela Sveriges befolkning och ett särskilt fokus bör vara på just seniorer.

Psykisk ohälsa och ofrivillig ensamhet

Ofrivillig ensamhet finns i olika former. Det kan handla om exempelvis existentiell, social och emotionell ensamhet. Mellan en halv och en miljon svenskar uppskattas vara ensamma i Sverige. Mer utbrett bland låginkomsttagare och arbetslösa. Ensamheten är högre hos äldre pensionärer jämfört med nyblivna samt storstadsbor.

Ensamhet kan leda till att man blir socialt isolerad. För att räknas som socialt isolerad bor man ensam och träffar inte anhöriga, vänner eller bekanta oftare än ett par gånger i månaden. Ungefär 4 procent av befolkningen kan räknas som socialt isolerade. Den sociala isoleringen är mindre vanlig bland yngre. Bland ungdomar 16–24 år är andelen 1 procent. Efter ålderspensionen ökar den sociala isoleringen markant. Bland 75–84-åringarna är cirka 10 procent socialt isolerade. Bland de allra äldsta, 85 år och äldre, är andelen 15 procent.

För att bekämpa äldres ofrivilliga ensamhet behöver vi arbeta tillsammans. Precis detta har pensionärsorganisationerna SKPF pensionärerna, SPF Seniorerna och pensionärernas riksförbund PRO pekat på i sin skrift ”Tillsammans mot ensamhet” som släpptes i mars 2019. Att tillhöra ett sammanhang, göra sociala aktiviteter tillsammans med andra, ha människor runt omkring sig som bryr sig om en och att göra meningsfulla uppgifter stärker människors livskvalitet och bidrar till bättre hälsa.

Moderaterna vill att insatser fokuseras på meningsfulla aktiviteter tillsammans med andra, för att bryta den ofrivilliga ensamheten. Seniorer är ingen homogen grupp – det kan aldrig sägas för många gånger. Vad en meningsfull aktivitet är skiljer sig från person till person. Det kan vara allt från att gå en promenad tillsammans med någon eller att äta en måltid tillsammans med någon, till att tillsammans med andra gå till ett gym, måla, sjunga i kör eller något helt annat. Moderaterna föreslår att det genomförs en genomlysning av kommunernas frivilliginsatser rörande ofrivillig ensamhet.

För att lyckas med att skapa fler mötesplatser och erbjuda fler aktiviteter som görs tillsammans krävs det att alla inblandade gör sin del av arbetet.

Att som senior fortsätta arbeta, att delta aktivt i föreningsliv eller frivilligverksamhet minskar den ofrivilliga ensamheten. Många kommuner har någon form av samordning för frivilliginsatser i kommunen och här vore det önskvärt att engagera fler seniorer. Både för de som utför frivilliginsatsen och också för att dessa insatser ofta riktar sig till just seniorer som exempelvis seniorgymna, att låna böcker, vara måltidsvän och så

vidare. Moderaterna vill att regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra en genomlysning av kommuners frivilligverksamhet. Denna genomlysning ska spridas och på så sätt kan kommuner inspireras av varandra i arbetet med att utveckla sin frivilligverksamhet.

Moderaterna föreslår vidare att regeringen ger i uppdrag till Socialstyrelsen att ta fram riktlinjer avseende screeningverksamhet i syfte att upptäcka ofrivillig ensamhet. Det kan vara svårt att upptäcka ofrivillig ensamhet, men det är inte omöjligt. Därför är det viktigt att Socialstyrelsen upprättar riktlinjer för screeningverksamhet för att upptäcka ofrivillig ensamhet. Här ska både de som bor hemma i ordinärt boende och de som har insatser i form av hemtjänst samt de som bor på särskilda boenden eller i andra former av boende omfattas.

Pensionärsorganisationerna har så rätt i sin skrift – här gäller det verkligen att arbeta tillsammans mot ensamhet den idéburna sektorn, enskilda frivilliginsatser tillsammans med kommuner och regioner. OFrivillig ensamhet skapar ohälsa och utanförskap. Alla goda krafter ska gemensamt arbeta för att bryta den ofrivilliga ensamheten. Det handlar om att stärka seniorers livskvalitet.

Idéburen sektor och civilsamhällets roll

Idéburen sektor är viktig inom välfärden generellt och för många seniorer specifikt. I december 2019 presenterades SOU 2019:56 Idéburen välfärd.

Vi moderater anser att idéburen sektor är en viktig pusselbit i arbetet med att minska den ofrivilliga ensamheten. Ett konkret sätt att nyttja all den kraft och kunskap som finns som idéburna sektorn är genom en så kallad IOP – idéburet offentligt partnerskap. IOP är en samverkansmodell mellan det offentliga och den idéburna sektorn. Denna modell utformades 2010. Trots att modellen har funnits i tio år så behövs mer informationsspridning och kunskap om hur partnerskap kan genomföras. Moderaterna föreslår att det genomförs en översyn av den idéburna sektorns roll avseende förmåga att kunna minska den ofrivilliga ensamheten.

Det finns gott om goda exempel – Röda Korset, Stadsmission och RFSL är några av de organisationer som redan har testat att ingå ett partnerskap med en kommun eller en annan offentlig instans för att driva en social verksamhet.

Det finns idag vägledning för om en IOP är lämplig och hur man går tillväga samt vilka kontrollfrågor som ska ställas för att kunna bestämma om IOP är en väg framåt.

MUCF, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, gav 2018 ut en skrift som finns att hämta digitalt på myndighetens hemsida. Men mer behöver göras, Moderaterna föreslår att det ges ett tydligt och förstärkt uppdrag att just sprida kunskap om IOP ut till Sveriges kommuner och regioner. Moderaterna anser att IOP är ett viktigt verktyg för att fördjupa samarbetet mellan den ideella sektorn och det offentliga. Det är naturligt att MUCF skulle få uppdraget att sprida kunskap om IOP vilket många civilsamhällesaktörer föreslog i sina remissvar till SOU 2019:56. I förslagen från SOU 2019:56 var det dock Upphandlingsmyndigheten som skulle få det uppdraget. Moderaterna vill därför att regeringen ger MUCF och Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att i samverkan ytterligare öka kunskapen kring användningen av IOP runt om i landet.

FaR – fysisk aktivitet på recept för seniorer

Alla mår bra av att röra på sig. Ibland behöver vi lite hjälp på vägen för att se till att det verkligen blir av. Att gå promenader med en vän, träna på gymmet med en personlig tränare eller att träna i grupp är sånt som gör att tröskeln för att träna och motionera sänks.

En annan beprövad metod är att likt ett recept på läkemedel skriva ut recept på fysisk aktivitet. Moderaterna vill att möjligheter och förutsättningar för ”Fysisk aktivitet på recept för seniorer” som idag inte alls eller väldigt sällan genomför fysiska aktiviteter. Måttlig fysisk aktivitet har betydande förebyggande hälsofrämjande effekter för äldre personer. Forskning visar till exempel att risken för fall bland äldre minskar med ungefär en tredjedel vid rekommenderade nivåer av fysisk aktivitet. Därtill minskar risken för frakturer ännu mer. Detta skulle reducera antalet inläggningar på sjukhus till följd av fallolyckor. Äldre visar på en högre grad av följsamhet av fysiska aktiviteter på recept än övriga delar av befolkningen.

Moderaterna vill reformera fysisk aktivitet på recept som är en metod att motivera fler människor att genomföra mer fysisk hälsofrämjande aktivitet. Forskning om fysisk aktivitet visar att mer fysisk aktivitet har en stor förebyggande effekt och möjliggör inte bara minskat mänskligt lidande i onödan utan även ett lägre långsiktigt tryck på hälso- och sjukvården. För oss är detta ytterligare ett redskap att långsiktigt minska vårdköerna.

Moderaterna föreslår att förutsättningar och möjligheter prövas gällande att reformera fysisk aktivitet på recept. Det handlar till exempel om att se över enhetligheten över landet så att tillgång finns oavsett var man bor samt att förmågan att följa receptet varierar högst avsevärt beroende på bland annat patientens betalningsförmåga. Därför bör förutsättningarna ses över gällande att den som får fysisk aktivitet på recept ordinerat till exempel bör kunna få träffa en personlig tränare för stöd och träningsupplägg.

SAR – social aktivitet på recept

Moderaterna vill att möjligheter och förutsättningar ses över i syfte att pröva förslag om social aktivitet på recept för seniorer som idag inte alls eller väldigt sällan har möjligheter att genomföra sociala aktiviteter. Det kan handla om alltifrån gemensamma promenader till att kunna äta måltider tillsammans. Moderaterna föreslår att regeringen ger i uppdrag att pröva förutsättningar för en nationell modell avseende social aktivitet på recept. Detta bör genomföras i nära samarbete med den ideella sektorn och civilsamhället. I framtiden skulle detta kunna omfatta även andra åldersgrupper.

Enligt Socialstyrelsens enkätundersökning från förra året ”Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?” uppger sex av tio att de upplever besvär med ensamhet, och detta trots att de har insatser från kommunens äldreomsorg.

I primärvården är fysisk aktivitet på recept väletablerat sedan flera år. Detta koncept vill vi moderater vidareutveckla. Vi vill även att det ses över förutsättningar för att skapa en liknande nationell modell för sociala aktiviteter – social aktivitet på recept (SAR). I Storbritannien erbjuds sedan flera år en form av social aktivitet på recept som innefattar att äldre får ett personcentrerat stöd att hitta föreningar och volontärarbete som skapar sociala kontakter. Metoden har visat sig vara kostnadseffektiv, har minskat äldres psykiska ohälsa och införs just nu på bred front över hela Storbritannien.

Fallprevention

Fall och dess konsekvenser är ett stort problem och inom området fallprevention så behöver det göras mer. Konsekvenserna av en fallskada kan vara omfattande för individen. Dessa konsekvenser kan bestå i frakturer, skallskador, sårskador, försämrad livskvalitet i och med oron att ramla igen och den yttersta konsekvensen är dödsfall.

Fall och fallskador är i särklass den vanligaste skadeorsaken till inläggningar på sjukhus. Varje år faller cirka 70 000 personer så illa att de behöver läggas in på sjukhus för vård. 50 000 av de som faller är 65 år eller äldre. De samhällsekonomiska kostnaderna för fallolyckor uppgår, enligt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, till hisnande 24 miljarder om året, vilket är mer än för trafikolyckorna. De samhällsekonomiska kostnaderna för fallolyckor uppgår, enligt samma myndighet, till hisnande 24 miljarder om året, vilket är mer än för trafikolyckorna. Andelen fallskador är störst i åldersgruppen 85 år och äldre och vanligare bland kvinnor än män.

Mer än 1 000 personer dör i Sverige varje år till följd av en fallolycka. Detta att jämföra med att exempelvis drygt 1 200 personer dog av suicid förra året och 223 personer i trafiken. Dessa områden diskuteras ofta i media, och både gällande suicid och dödsfall finns en nollvision. Det är ofattbart att en sådan ambition inte finns för dödsfall till följd av fallskador. Moderaterna föreslår att regeringen tar fram förslag avseende en nollvision för dödsfall orsakade av fallskador. Att uttala en sådan nollvision sätter fokus på frågan och gör att kommuner och regioner kommer ut på banan i högre utsträckning för att förebygga fallolyckor. När riksdagen 1997 antog Nollvisionen mot trafikolyckor omkom 541 personer, att jämföra med 223 personer förra året som blev ett rekordår i positiv mening när det gäller antalet dödsfall i trafiken.

För att kunna förebygga fallskador är det flera faktorer som behöver tas hänsyn till. Samlad forskning visar att man ska ta hänsyn till individens behov. Det är svårt att föreslå generella åtgärder som hjälper för alla. Detta innebär dock inte att man ska avstå från att göra fallpreventiva åtgärder. Det är nämligen så att teambaserad, multiprofessionell och multifaktoriell individanpassad fallprevention kan ge en 30–60 procents reduktion av antal fall.

Forskning visar att flera åtgärder bör sättas in samtidigt. Socialstyrelsen har sedan två år tillbaka haft i uppdrag att tillgängliggöra ett samlat stöd till hälso- och sjukvården och den sociala omsorgen kring fallprevention och förra våren kom ett sådant kunskapsstöd som sedan uppdaterades hösten 2019. Socialstyrelsen har samlat antalet fallolyckor och dödsfall på grund av fallskada per region. De har också tagit fram materialet ”Balansera mera”.

Karolinska institutet har utarbetat en progressiv balansträningsmodell som kombinerar med FaR i något som de kallar BETA-projektet. I sin slutsats skriver de så här om resultaten: ”Sammantaget har långtidsresultaten visat på signifikanta resultat avseende förbättrad balans- och gångförmåga, ökat självförtroende att utföra dagliga aktiviteter, rädslan att ramla minskar, vilket i sig ger en mindre risk att falla, och de som tidigare inte varit fysiskt aktiva blev mer fysiskt aktiva. Fysisk funktion och livskvalitet förbättras också.” Moderaterna föreslår att regeringen ger i uppdrag att sprida denna BETA-metod i Sveriges kommuner och regioner.

Återupprätta Seniorguiden

Det fanns tidigare ett uppdrag som Folkhälsomyndigheten hade i form av seniorguiden samverkansmodell. Detta uppdrag pågick mellan 2010–2015 och förnyades sedan inte av regeringen. Detta uppdrag innehöll en samverkansmodell för ett hälsosamt åldrande. Moderaterna anser att regeringen ska ge Folkhälsomyndigheten ett uppdrag att återuppta arbetet med Seniorguiden och den ska följas upp årligen.

Matens betydelse för hälsan

Alltför många seniorer lider av allvarlig undernäring. Att det kan gå så långt har flera anledningar: Det kan röra sig om personer som helt enkelt inte vill äta i samma utsträckning längre, en otillfredsställande måltidssituation, avsaknad av middagssällskap, att kvaliteten på måltider brister, bristande kompetens om äldres nutrition, för lång nattfasta samt att det ges för många och ibland fel eller motverkande mediciner. Det handlar även om att en del seniorer har en dålig tandstatus som gör det svårt att tugga och svälja maten.

Danmark började för ett par år sedan med konceptet ”spiseven”. Detta arbetssätt ”måltidsvän” har sedan spritt sig till Sverige och alltfler kommuner har infört detta framgångsrika och enkla koncept – att maten smakar bättre när man äter den tillsammans med någon. En senior får helt enkelt regelbundet sällskap av en frivillig person som är med och äter. De kan laga maten hemma tillsammans eller gå ut och äta någonstans.

Det behövs en rejäl höjning av kunskapsnivån gällande seniorers nutrition och hela måltidssituationen. Både för individen själv, för anhöriga och för den kommunala omsorgen samt regionens hälso- och sjukvård. Ju fler aktörer som har bättre kunskap desto mindre är risken att undernäring ska uppstå. Moderaterna föreslår att regeringen ger i uppdrag att det tas fram underlag i syfte att höja kunskapsnivån avseende seniorers nutrition och hela måltidssituation.

Undernäring bland seniorer är ett relativt välkänt problem som drabbar onödigt många personer och som kommer att öka om vi inte agerar. Undernäring bland åsrika bidrar till ökad vårdtyngd med mer frekventa vårdbesök, längre vårdtider och högre risk för komplikationer och dödlighet. Att det mänskliga lidandet av undernäring är stort, det vet vi. De ekonomiska konsekvenserna kopplade till undernäring vet vi dock inte. Senaste beräkningen gjordes för 20 år sedan av Socialstyrelsen. Då landade man på beräkningar på mellan 0,5 till 1 miljard kronor årligen.

Vinnova har satsat sammanlagt tio miljoner från och med förra året i Livsmedelsakademins projekt Nollvision för undernäring hos äldre. Projektet har identifierat ett antal nyckelområden för att komma tillrätta med undernäringens problematik. ”Bland annat handlar det om att det är väldigt många offentliga och privata organisationer, beslutsfattare och anhöriga som på olika sätt ansvarar för den äldres välbefinnande. Dessa arbetar ofta i stuprör, och med bristande kommunikation emellan sig, vilket gör att undernäringen kan komma smygande och vara svår att upptäcka. Målet nu är att genom samverkan och innovation skapa den individanpassade samhällsförändring som krävs för att lösa problemet med undernäring. I centrum för åtgärderna står måltiden och den äldre.”

Livsmedelsakademien har identifierat ett antal delmål för att uppnå nollvisionen för undernäring hos äldre. Ett av dessa delmål är att identifiera äldre med risk för under-

näring i ett tidigare skede. Här kan kommuner och regioner bidra. Livsmedelsakademiens mål är tydligt med deras nollvision för undernäring. Visst borde detta mål även vara satt av politiken. Moderaterna föreslår att regeringen ger i uppdrag att ta fram underlag för en nollvision avseende undernäring hos äldre. För att något annat inte är värdigt ett välfärdsland som Sverige.

Läkemedelsgenomgångar ökar livskvalitet, minskar fallolyckorna och räddar liv

En läkemedelsgenomgång är en metod för analys, uppföljning och omprövning av en individs läkemedelsanvändning, som genomförs enligt ett förutbestämt strukturerat och systematiskt arbetssätt, i enlighet med lokala riktlinjer och rutiner. Det övergripande syftet med att genomföra läkemedelsgenomgångar är att öka kvaliteten och säkerheten i läkemedelsbehandlingen.

Det finns krav sedan åtta år tillbaka på att läkemedelsgenomgångar ska erbjudas till äldre över 75 år som har fem eller fler läkemedel. Erbjudandet ska göras vid:

- besök hos läkare i öppen vård, inskrivning i slutenvård, påbörjad hemsjukvård, inflyttning i boendeform eller bostad som omfattas av 18 § hälso- och sjukvårdslagen.

Socialstyrelsen fick i uppdrag att göra en uppföljning och utvärdera föreskrifterna om läkemedelsgenomgångar och detta gjordes förra året. Socialstyrelsens utvärdering visar att det kan finnas skäl att genomföra förändringar i föreskrifterna om läkemedelsgenomgångar bland annat gällande att utreda möjligheten att ta bort begränsningen med avseende på ålder och antal läkemedel och att tydliggöra läkarens ansvar.

Intressant är också att Socialstyrelsen skriver att utvärderingen visar att det finns regionala skillnader gällande både hur och i vilken utsträckning läkemedelsgenomgångar registreras. Dock anser Socialstyrelsen inte att det är möjligt att med säkerhet uttala sig om omfattningen av genomförda läkemedelsgenomgångar, eftersom underrapporteringen sannolikt är stor på flertalet platser i landet. Denna hållning tycker Moderaterna är slapp och det finns ett stort behov av att skärpa upp kraven för registrering.

Moderaterna föreslår att läkemedelsgenomgångar bör användas regelbundet som en metod för analys, uppföljning och omprövning av en individs läkemedelsanvändning, en genomgång som ska genomföras enligt ett förutbestämt strukturerat och systematiskt arbetssätt, i enlighet med lokala riktlinjer och rutiner.

Äldre vaccin – en förebyggande åtgärd som hade räddat många liv

Influensa är en allvarlig sjukdom som varje år skördar människoliv i samma riskgrupper som de som under året har drabbats av covid-19. Det vårdas i genomsnitt 11 000 personer med influensa varje år i specialistvården. Detta sätter ett stort tryck på svensk hälso- och sjukvård. Årlig vaccination mot influensa rekommenderas till personer som löper högre risk för allvarlig influensasjukdom: personer över 65 år, vuxna och barn som tillhör vissa medicinska riskgrupper och gravida kvinnor.

WHO har fastställt ett mål att ett land bör ha en vaccinationstäckningsgrad med influensavaccin på 75 procent hos riskgrupper. I Sverige når vi inte detta mål hos de riskgrupper som är definierade som extra utsatta då till exempel endast 52 procent av

alla personer som är över 65 år vaccineras mot influensa. Moderaterna anser att Folkhälsomyndigheten ska ges i uppdrag att ta fram ett system för att årligen mäta vaccinationstäckningsgrad hos samtliga riskgrupper.

Moderaterna föreslår att regeringen ger Folkhälsomyndigheten i uppdrag att utreda behov och förutsättningar avseende ett särskilt vaccinationsprogram för äldre.

Camilla Waltersson Grönvall (M)

Johan Hultberg (M)

Ulrika Jörgensen (M)

Noria Manouchi (M)

Ulrika Heindorff (M)

John Weinerhall (M)

Marie-Louise Hänel Sandström (M)